

**Miejsce
na naklejkę
z kodem szkoły**

dysleksja

MATERIAŁ DIAGNOSTYCZNY Z GEOGRAFII

POZIOM ROZSZERZONY

Czas pracy 150 minut

Instrukcja dla zdającego

1. Sprawdź, czy arkusz zawiera 19 stron (zadania 1 – 33). Ewentualny brak zgłoś przewodniczącemu zespołu nadzorującego.
2. Odpowiedzi zapisz w miejscu na to przeznaczonym przy każdym zadaniu.
3. Pisz czytelnie. Używaj długopisu /pióra tylko z czarnym tuszem/atramentem.
4. Nie używaj korektora, a błędne zapisy wyraźnie przekreśl.
5. Pamiętaj, że zapisy w brudnopisie nie podlegają ocenie.
6. Możesz korzystać z ołówka i gumki (wyłącznie do rysunków) oraz linijki, lupy i kalkulatora.

Życzymy powodzenia!

Za rozwiązanie
wszystkich zadań
można otrzymać
łącznie
60 punktów

**Wypełnia zdający przed
rozpoczęciem pracy**

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

PESEL ZDAJĄCEGO

Do rozwiązywania zadań od 1 do 10 wykorzystaj mapę turystyczną Parku Narodowego „Bory Tucholskie” oraz Zaborskiego Parku Krajobrazowego.

Zadanie 1. (2 pkt)

Na podstawie mapy turystycznej wymień cztery bariery ograniczające rozszerzenie granic Parku Narodowego Bory Tucholskie.

1. ....
2. ....
3. ....
4. ....

Zadanie 2. (2 pkt)

Oblicz odległość w terenie w linii prostej pomiędzy wzniesieniem o wys. 139,2 m n.p.m. (leżącym przy Żabnie k/Chojnic - pole C1), a wzniesieniem o wys. 188,0 m n.p.m. (leżącym przy Jeziorze Okoń Duży – pole A3). Wynik podaj w km.

Miejsce na obliczenia:

Odległość w terenie wynosi: .....

Zadanie 3. (1 pkt)

Podkreśl prawidłową odpowiedź.

Podaj nazwę miejscowości leżącej na granicy Parku Narodowego Bory Tucholskie.

- A. Charzykowy
- B. Męcikał
- C. Drzewicz
- D. Chojnice

Zadanie 4. (2 pkt)

Oblicz powierzchnię Jeziora Małe Łowne na mapie, jeżeli w rzeczywistości wynosi ona 37,8 ha.

Miejsce na obliczenia:

Powierzchnia jeziora na mapie wynosi: .....

Zadanie 5. (1 pkt)

W tabeli przedstawiono charakterystykę rezerwatów przyrody badanego arkusza mapy.

Rezerwat przyrody	Charakterystyka		
	Powierzchnia [ha]	Cel powstania	Szczególna ochrona
Jeziro Male Łowne	37,8	zachowanie cennych zbiorowisk turzycowo mszarnych o wysokim stopniu naturalności	roślinność torfowisk wysokich w otoczeniu boru bagiennego, niedostępny dla zwiedzających
Jeziro Bardze Male	5,2	zachowanie jeziora typu eutroficznego, zabezpieczenie miejsc lęgowych ptactwa wodnego i błotnego	ochrona ptactwa: perkoza dwuczubego, łyski, czapli siwej, wejście tylko za zgodą Wojewody
Jeziro Sporacz	9,4	zachowanie ciągłości jeziora oligotroficznego	ochrona elismy wodnej, rosiczki, kłoci wiechowatej, widłaka cyprysowego, wejście tylko za zgodą Wojewody
Moczadlo (z jeziorem)	8,1	zachowanie ciągłości jeziora oligotroficznego	ochrona lobelii jeziornej, grzybieni, rosiczki, czasowo dostępny dla turystów

Sformułuj wniosek dotyczący celu powstania rezerwatów przyrody znajdujących się na badanym obszarze arkusza mapy.

.....

.....

.....

Zadanie 6. (2 pkt)

Jeziro Charzykowskie w Zaborskim Parku Krajobrazowym jest jeziorem przepływowym. **Dopisz dwie jego charakterystyczne cechy morfometryczne i na ich podstawie zaklasyfikuj, jaki to typ genetyczny jeziora.**

Cechy morfometryczne:

1. głębokość – jezioro o dużej głębokości (maksymalna głębokość ok. 21m)

2. ....

3. ....

Typ genetyczny jeziora:

.....

Zadanie 7. (3 pkt)

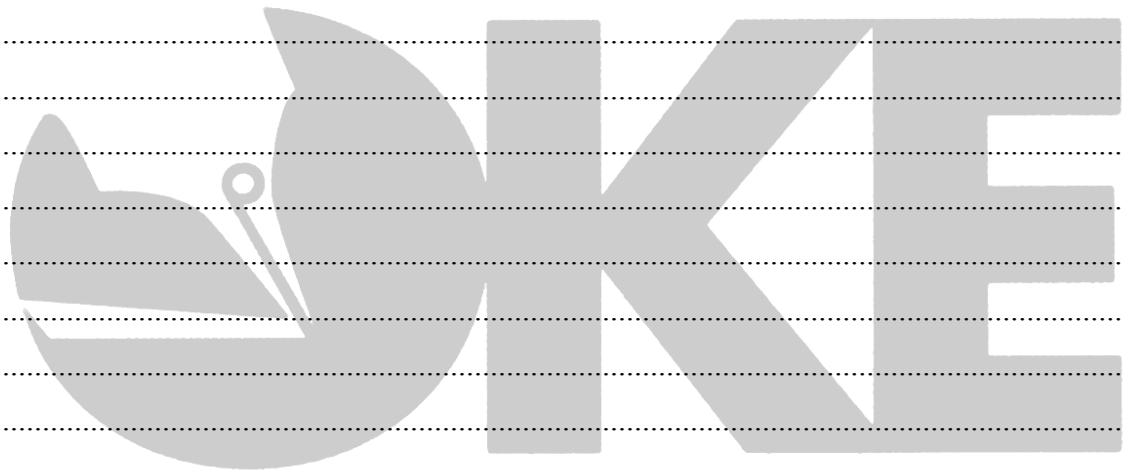
Zaplanuj trasę wycieczki pieszej od miejscowości Męcikał (punkt B) znajdującą się przy drodze nr 212 do miejscowości Chojnice (punkt A).

a) Podaj dwa argumenty uzasadniające wybór wybranej przez siebie trasy.

1. ....
.....
2. ....
.....

b) Opisz trasę z uwzględnieniem nazw mijanych miejscowości, rodzajów dróg, kolorów szlaków, kierunków marszu, turystycznych atrakcji przyrodniczych i antropogenicznych.

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

POZNAŃ

Zadanie 8. (2 pkt)

Teren Zaborskiego Parku Krajobrazowego obfituje w elementy przyrody ożywionej i nieożywionej oraz w turystyczne elementy antropogeniczne.

Posługując się mapą i legendą, podaj po dwa przykłady elementów.

Elementy przyrody ożywionej lub nieożywionej:

1. ....
2. ....

Turystyczne elementy antropogeniczne:

1. ....
2. ....

Zadanie 9. (2 pkt)

Zaproponuj lokalizację nowego obiektu infrastruktury turystycznej na terenie wokół Jeziora Karskiego (pola A1/B1).

- a) Nazwij wybrany obiekt i opisz jego lokalizację.
- b) Uzasadnij swój wybór podając trzy argumenty.

Nazwa obiektu i opis jego lokalizacji:

.....
.....

Argumenty:

1. ....
.....
2. ....
.....
3. ....
.....

Zadanie 10. (1 pkt)

Wymień trzy przykłady innych form turystyki, które oprócz turystyki pieszej można uprawiać na obszarze przedstawionym na mapie.

1. ....
2. ....
3. ....

Na podstawie tekstu wykonaj zadania 11 i 12.

W poniższym tekście źródłowym przedstawiono informacje o El Niño:

El Niño (z hiszp. „chłopiec”) trwa stosunkowo krótko, ale jego skutki są długotrwałe (mówi się wówczas o latach obfitości). Jest to zahamowanie zjawiska upwellingu u zachodnich wybrzeży Peru, Ekwadoru i Chile, spowodowane osłabieniem wiejących ze wschodu pasatów. W konsekwencji woda zachodniego Pacyfiku płynie na wschód 150 m warstwą przykrywającą chłodniejszą wodę. Ogromna ilość niesionej ciepłej wody powoduje ogrzanie powietrza i występowanie obfitych opadów deszczu, sztormów i powodzi nad tym obszarem. Jednocześnie nad obszarem Azji południowo-wschodniej i północnej Australii zahamowane są deszcze monsunowe i obszar zaczyna się gwałtownie wysuszać, występują burze piaskowe, sztormy, pożary. W przegrzanych powierzchniowych wodach oceanu wzdłuż Ameryki Południowej zamiera życie. Polipy i koralowce przestają nadbudowywać rafy i atole, umierają żyjące z nimi w symbiozie algi. Z łowisk znikają sardele, a z braku ryb – ptaki morskie. El Niño jest bardzo odczuwalne dla ludzi, (zginęło ponad 1000 osób), dziesiątki tysięcy straciło dach nad głową, setkom tysięcy grozi widmo głodu.

Źródło: Na podstawie *National Geographic Polska*, Wydanie Specjalne 1999.

Zadanie 11. (1 pkt)

Wymień dwie negatywne zmiany przyrodnicze, które są wynikiem działalności El Niño.

1. ....
2. ....

Zadanie 12. (1 pkt)

Podaj dwie konsekwencje gospodarcze występowania zjawiska El Niño.

1. ....
.....
2. ....
.....

Zadanie 13. (1 pkt)

Bilans wodny jest zestawieniem przychodów i ubytków wody dla danego obszaru w czasie roku hydrologicznego. Przyjmuje się, że dla całej Ziemi saldo bilansu wodnego jest zerowe.

Pogrupuj podane niżej elementy i wpisz w odpowiednie miejsca tabeli przychody i ubytki.

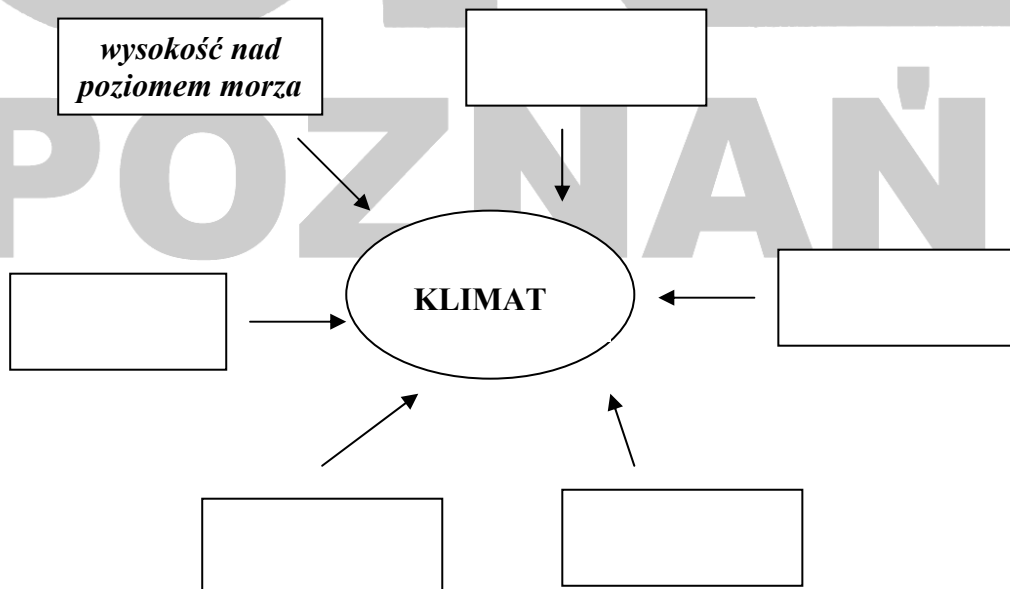
Składniki bilansu wodnego: parowanie, wody retencjonowane na następny rok, dopływ powierzchniowy i podziemny, wody retencjonowane w poprzednim roku, opady i osady atmosferyczne, odpływ powierzchniowy i podziemny.

Składniki bilansu wodnego	
Przychody	Ubytki

Zadanie 14. (4 pkt)

Każdy klimat posiada specyficzne tylko dla siebie cechy, o których decydują strefowe, astrefowe i antropogeniczne czynniki klimatotwórcze.

- a) **Uzupełnij schemat, wpisując nazwy czynników klimatotwórczych w odpowiednie miejsce.**
b) **Spośród wymienionych podkreśl czynniki astrefowe.**

c) Wymień trzy składniki klimatu, które zmieniają się pod wpływem wysokości nad poziomem morza i określ kierunek ich zmian.

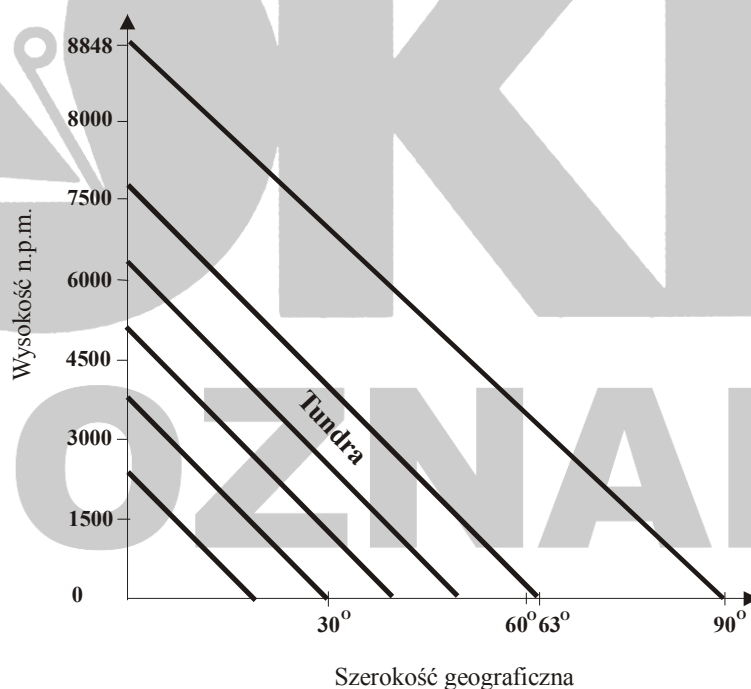
SKŁADNIKI KLIMATU	KIERUNEK ZMIAN
1.	
2.	
3.	

Zadanie 15. (1 pkt)

Strefowość roślinna wynika z występowania strefowości klimatycznej.

Uzupełnij wykres wpisując we właściwe miejsca nazwy podanych poniżej stref roślinnych.

Strefy i piętra roślinne: las podzwrotnikowy, las iglasty, wieczny śnieg, tropikalna dżungla, las liściasty.

Źródło: *Geografia*, J. Stasiak, Z. Zaniewicz, Gdynia 2006.

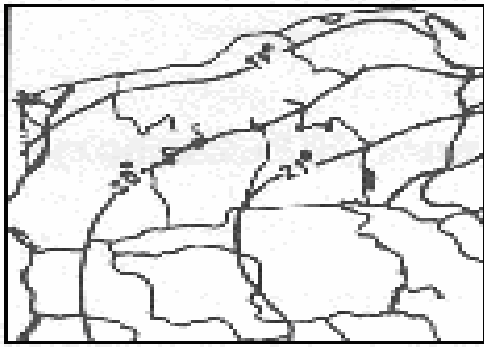
Zadanie 16. (2 pkt)

Na mapach przedstawiono kartograficzne metody prezentacji zjawisk geograficznych.

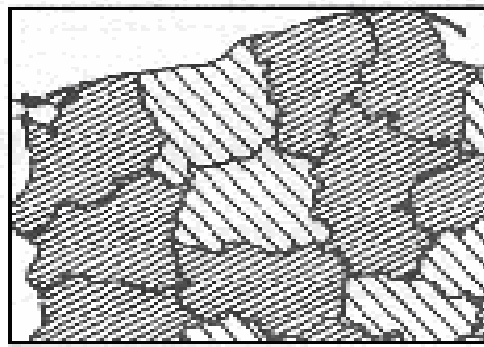
Do podanych map przyporządkuj odpowiednie metody.

Metody prezentacji: kropkowa, kartodiagramu, izarytmiczna, sygnaturowa, zasięgów, kartogramu.

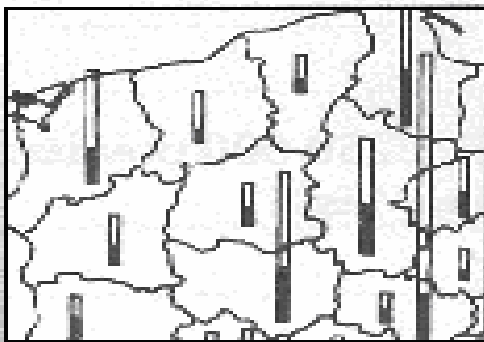

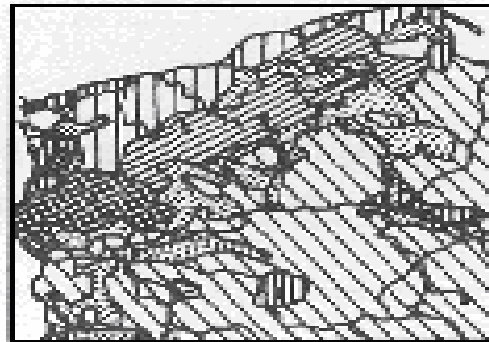
1 .....

2 .....

3 .....

4 .....

0 300 km

Przeczytaj uważnie zamieszczony poniżej tekst i na jego podstawie oraz własnej wiedzy rozwiąż zadanie 17 i 18.

W pierwszych dniach października 1957 roku prasa i radio całego świata doniosły o niespodziewanej sile zjawisk występujących u północno-zachodnich wybrzeży wyspy *Fayal*, jednej z *Wysp Azorskich*.

Pierwsze relacje pochodziły od latarnika, który z wysokości trzydziestu kilku metrów mógł doskonale obserwować przebieg tych niezwykłych procesów.

Już na kilka dni przed końcem września dawały się odczuć wyraźne drgania. Rankiem 27 września dostrzeżono trzy wybuchy pary wodnej, gazów i popiołów ponad powierzchnią wody. Od opadów różnych materiałów piroklastycznych woda zabarwiła się na brunatno.

W dwa dni później, tj. 29 września wyłonił się ponad powierzchnię oceanu czubek stożka przy wzmożonej działalności erupcyjnej. Popioły wznosiły się na wysokość 100 m, a najdrobniejsze dymy do 2000 m. W dniu 1 października nastąpiła bardzo silna erupcja. Popioły wulkaniczne wzbijały się do wysokości 600 m, a dymy rozciągały się na kilkanaście kilometrów, wznosząc się do 6000 m.

Obserwacje z samolotów pozwoliły na dokładne określenie wysokości wznoszącej się pary wodnej i popiołów. W dniu 2 października oczom obserwatorów ukazała się wyraźnie wyłaniająca się z oceanu wyspa z kraterem, który wyrzucał nie tylko drobne materiały piroklastyczne, lecz i bazaltowe bomby. Wśród ludności wyspy *Fayal* zapanowało przerażenie i panika, zwłaszcza, że na północno-zachodnie wybrzeże wyspy obok popiołów zaczęły spadać również wspomniane wcześniej bomby bazaltowe zagrażające życiu. Obsługę latarni morskiej *Capelinhos* ewakuowano.

Źródło: Na podstawie, *National Geographic* nr 113, lipiec 1958.

Zadanie 17. (2 pkt)

Wymień nazwy dwóch procesów wewnętrznych, o których jest mowa w zamieszczonym tekście.

1. ....
2. ....

Podaj dwa przykłady skutków tych procesów dla środowiska przyrodniczego.

1. ....
2. ....

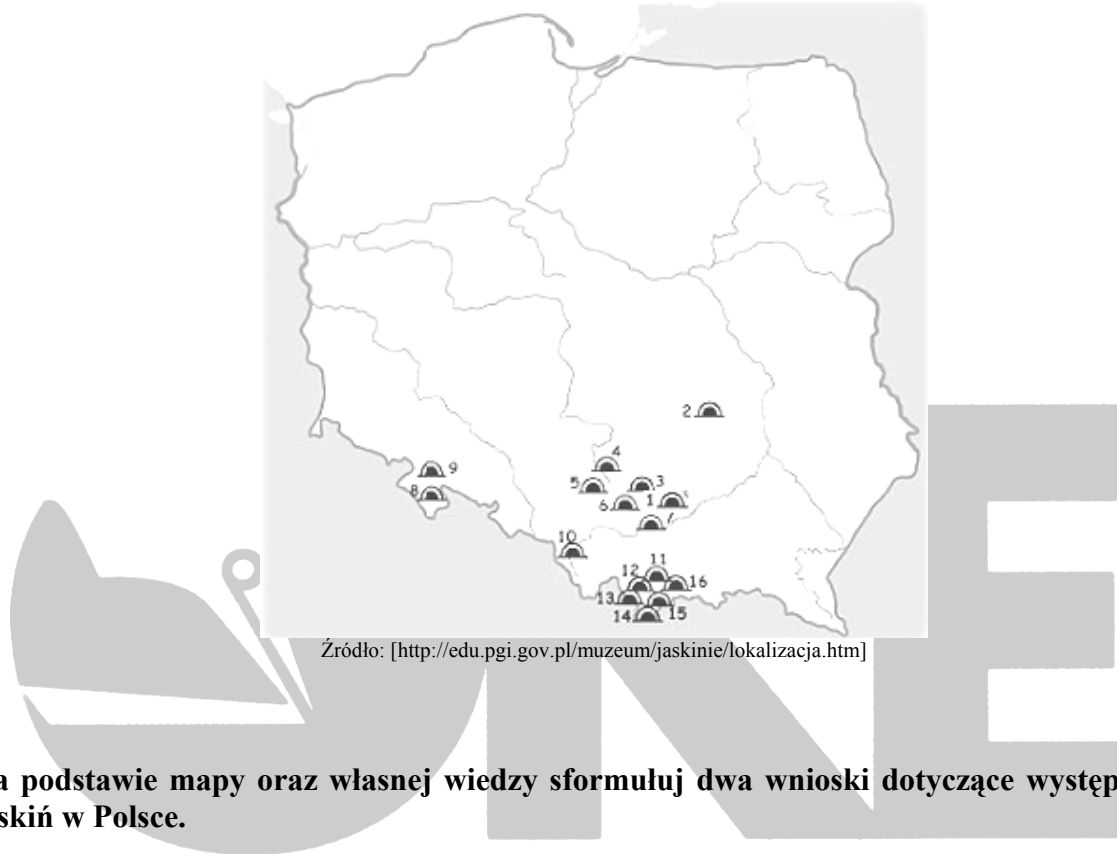
Zadanie 18. (1 pkt)

Podaj dwa zagrożenia dla ludności wynikające z występowania procesów wewnętrznych, o których przeczytałeś w treści zamieszczonego tekstu.

1. ....
2. ....

Zadanie 19. (1 pkt)

W Polsce znajduje się dwadzieścia osiem jaskiń o długości ponad 500 m. Mapa wskazuje szesnaście jaskiń udostępnionych do zwiedzania.

Na podstawie mapy oraz własnej wiedzy sformułuj dwa wnioski dotyczące występowania jaskiń w Polsce.

1. ....
2. ....

Zadanie 20. (3 pkt)

W 2000 roku Polska zajmowała 9 miejsce na świecie pod względem liczby odwiedzających ją turystów zagranicznych. 78% spośród nich przebywało w Polsce nie dłużej niż jeden dzień.

a) Wymień trzy czynniki przyrodnicze wpływające na atrakcyjność turystyczną Polski.

1. ....
2. ....
3. ....

b) Zaproponuj cztery działania, które zachęcą turystę do wydłużenia pobytu w Polsce.

1. ....
.....
2. ....
.....
3. ....
.....
4. ....
.....

Zadanie 21. (2 pkt)

Na świecie w miejscach szczególnie atrakcyjnych ma miejsce rozwój masowej turystyki. Wymień trzy negatywne skutki jej rozwoju.

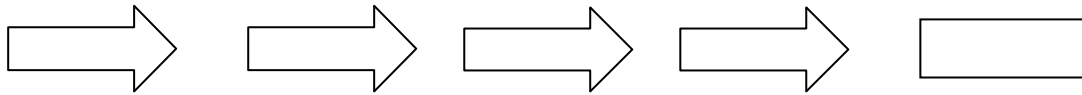
1. ....
.....
2. ....
.....
3. ....
.....

Zadanie 22. (3 pkt)

Poniżej przedstawiono etapy powstawania kwaśnych opadów oraz skutków tego procesu.

a) Uporządkuj etapy, wpisując w puste pola właściwą literę tak, by powstał model przyczynowo – skutkowy tego procesu.

- A. zanik odporności biologicznej na owady i choroby
- B. opad w postaci suchej lub mokrej depozycji
- C. upośledzenie procesu fotosyntezy, kumulacja składników toksycznych w glebie i korzeniach
- D. emisja trujących gazów i ich przemiana w atmosferze w agresywne związki chemiczne
- E. śmierć lasów

b) Wskaż dwa przykłady działalności człowieka, która przyczynia się do powstania kwaśnych opadów.

1. ....

2. ....

Zadanie 23. (3 pkt)

ONZ i Bank Światowy proponują do określania poziomu życia mieszkańców stosowanie wskaźnika Drewnowskiego, zwanego popularnie jako HDI. Uwzględnia on m.in.:

- wielkość PKB na 1 mieszkańca
- długość przeciętnego trwania życia
- wielkości opisujące wykształcenie np. umiejętność czytania i pisania

Zapoznaj się z danymi HDI wybranych państw w tabeli:

- a) przyporządkuj po dwa państwa do każdego poziomu rozwoju gospodarczego,
b) wpisz dwie istotne cechy gospodarki do każdej grupy państw.

Poziom gospodarczy państwa	Kraje wysoko rozwinięte	Kraje średnio rozwinięte	Kraje słabo rozwinięte
Państwa	1.	1.	1.
	2.	2.	2.
Cechy gospodarki tych państw	1.	1.	1.
	2.	2.	2.

Wskaźniki rozwoju społecznego w wybranych krajach świata

Państwo	Średnia długość życia (w latach)		PKB na 1 mieszkańca w dolarach	Udział umiejących czytać i pisać (w %)
	kobiety	mężczyźni		
Bangladesz	59,5	60,1	361	37,3
Brazylia	68,2	58,6	4526	83,3
Czad	51,1	46,1	211	22,0
Egipt	65,5	61,3	1080	35,1
Grecja	81,1	75,7	11664	95,2
Francja	82,3	74,6	23949	99,0
Japonia	83,8	77,2	34742	99,0
Meksyk	74,8	68,6	4878	89,6
Nigeria	52,1	51,7	397	55,6
Polska	77,4	68,9	3979	99,0
Turcja	73,1	68,4	2874	82,3

Zródło: Świat w liczbach, WSiP, Warszawa 2000. Podręczny atlas świata, DEMART, Warszawa 2004.

Zadanie 24. (2 pkt)

Najwyższy wskaźnik przyrostu naturalnego w Polsce po II wojnie światowej wystąpił w latach 50 -tych i wynosił 19 ‰.

a) Podaj termin, którym określa się wyż demograficzny lat 50-tych XX wieku. ....

b) Podaj, w których latach wystąpiło echo wyżu demograficznego lat 50-tych.

.....

Zadanie 25 (1 pkt)

Wykaż związek między rozwojem przemysłu i procesem urbanizacji przy pomocy dwóch przykładów.

1. ....
- .....
2. ....
- .....

Zadanie 26. (1 pkt)

Poniższe wyjaśnienia uzupełnij nazwami ras, które powstały w efekcie metysażu (proces mieszania się ras).

- A. Mieszkańcy rasy czarnej i białej .....
- B. Mieszkańcy Indian(rasa żółta) i przedstawiciele rasy czarnej.....
- C. Mieszkańcy Indian (rasa żółta) i rasy białej .....

Zadanie 27. (2 pkt)

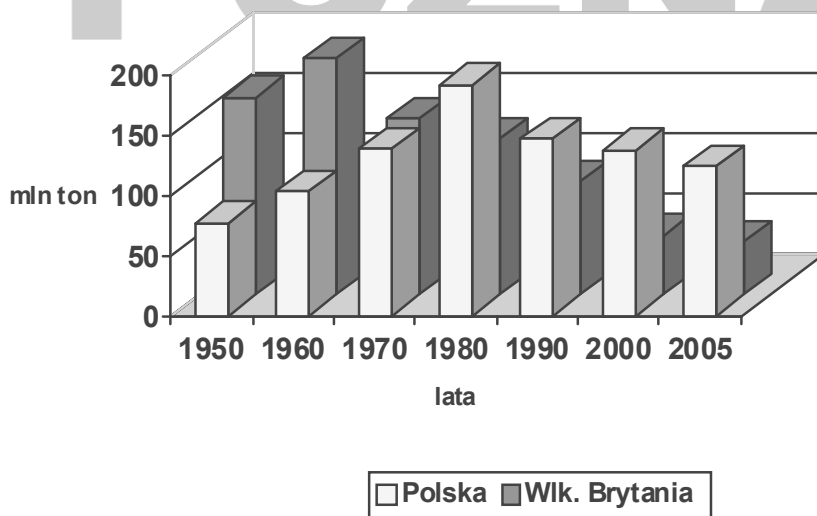
Przyporządkuj podanym krajom dominujące w nich wyznanie.

Wyznania: buddyzm, hinduizm, islam, judaizm, katolicyzm, prawosławie, protestantyzm.

Kraj	Wyznanie
Szwecja	
Sri Lanka	
Izrael	
Serbia	
Maroko	
Argentyna	

Zadanie 28. (2 pkt)

Współcześnie obserwuje się tendencję stopniowego obniżania ilości wydobycia surowców kopalnych będących podstawowym źródłem energii.

Źródło: *Encyklopedia Polska*, Poznań 2000.
(T. Kaczmarek, U. Kaczmarek, D. Sołowiej, D. Wrzesiński)

Na podstawie wykresu przedstawiającego wydobycie węgla kamiennego w Wielkiej Brytanii i Polsce podaj po jednej przyczynie zmniejszania się wydobycia węgla w tych państwach.

Wielka Brytania:

.....
.....

Polska:

.....
.....

Zadanie 29. (3 pkt)

Spośród podanych regionów wybierz taki, w obrębie którego występują najbardziej korzystne warunki przyrodnicze dla rozwoju rolnictwa. Swój wybór uzasadnij, podając trzy argumenty.

Tybet, Nizina Chińska, Kotlina Kongo, Wyżyna Środkowosyberyjska

Nazwa regionu: .....

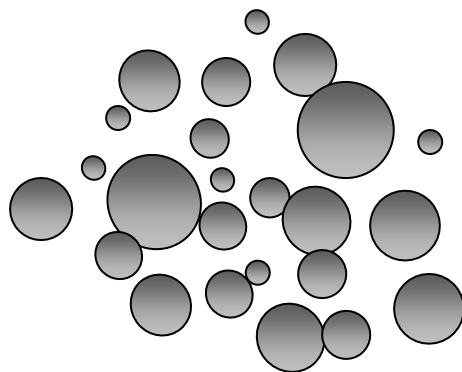
Argumenty:

1. ....
2. ....
3. ....

Zadanie 30. (1 pkt)

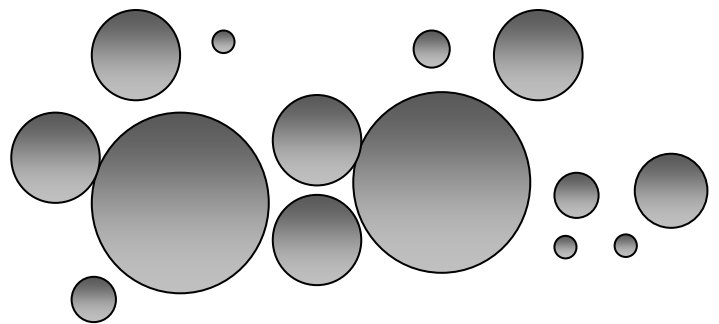
Poniżej pokazano rysunki przedstawiające typy zespołów miejskich.

- a) Podpisz rysunki odpowiednimi terminami: **aglomeracja monocentryczna, aglomeracja policentryczna, megalopolis.**
- b) Wskaż po jednym przykładzie takiego układu miast na świecie.

1. ....

Przykład: .....

2. ....

Przykład: .....

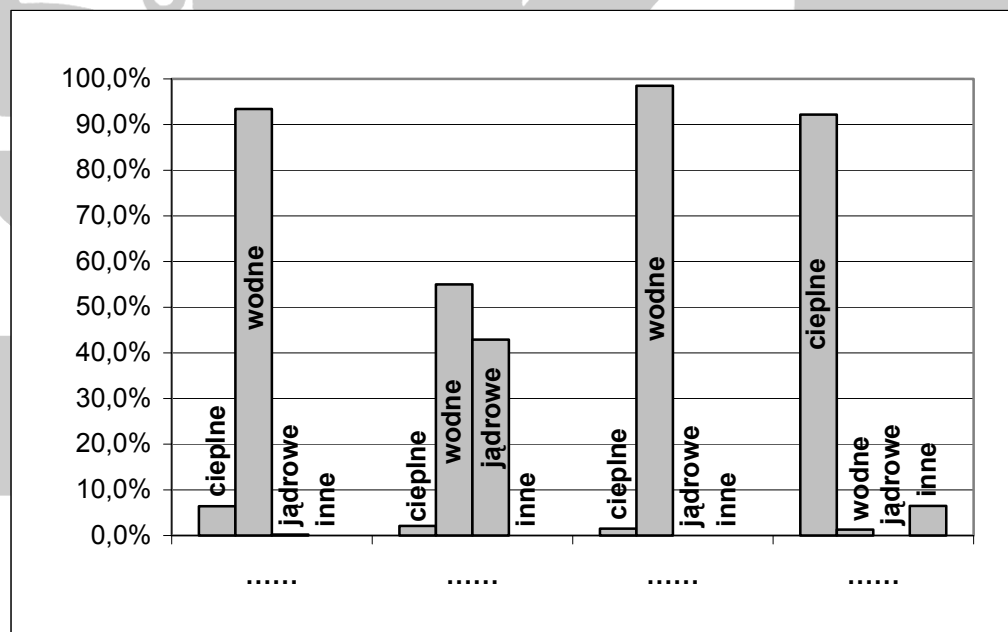
Zadanie 31. (1 pkt)

Tabela i wykres przedstawiają udział różnych typów elektrowni w wytwarzaniu energii elektrycznej w wybranych krajach świata.

Nazwa kraju	Elektrownie ciepłe	Elektrownie wodne	Elektrownie jądrowe	Inne
A. Brazylia	6,4	93,4	0,2	0,0
B. Dania	92,2	1,3	0,0	6,5
C. Norwegia	1,5	98,5	0,0	0,0
D. Szwecja	2,1	55,0	42,9	0,0

Źródło: Świat w liczbach, WSiP, Warszawa 2000. Podręczny atlas świata, DEMART, Warszawa 2004.

Na podstawie tabeli podpisz wykres słupkowy dużymi literami alfabetu (A – D) oznaczającymi poszczególne państwa.

Zadanie 32. (2 pkt)

Budowa autostrad w Polsce przebiega bardzo wolno ze względu na szereg przeszkód natury ekonomicznej, społecznej i ekologicznej.

Wymień cztery argumenty, które powinny zadecydować o przyspieszeniu tempa budowy autostrad.

1. ....
.....
2. ....
.....
3. ....
.....
4. ....
.....

Zadanie 33. (2 pkt)

Organizjom terrorystycznym (A – E) przyporządkuj ich określenia (1 – 5).

A) Irlandzka Republikańska Armia	1) organizacja fundamentalistów palestyńskich
B) Kraj Basków i Wolność (ETA)	2) organizacja Osamy bin Ladena, zwana również „międzynarodówką terrorystów”
C) HAMAS	3) organizacja separatystyczno - narodowa w Hiszpanii i Francji
D) Al-Kaida	4) organizacja działająca w Algierii, dążąca do obalenia świeckich władz i wprowadzenia państwa religijnego
E) Zbrojne Siły Islamskie	5) organizacja zbrojna katolików w Irlandii Północnej

A	B	C	D	E

BRUDNOPIS

